

Anders nog iets vergeten?

Van dezelfde schrijver verschenen eerder:

Bruiloft zonder zegen

Drie opstellen over opera's van
Mozart, Mendelssohn en Richard Strauss.
(Groningen, 1981)

Twee emmertjes water halen

Opstellen over Beethoven en Rainer Maria Rilke.
(Arnhem, 1995)

Nel Slis, journaliste

Een levensschets.
(Den Haag, z.j.)

Haydns hoofd

(Jongbloed, Den Haag, 2004)

Rudolf de Bruyn Ouboter

De prins der aquarellisten.
(Marum, 2005)

Wieck v. Wieck

Robert en Clara Schumanns Eheprozess.
(Jongbloed, Den Haag, 2008)

Voor ik het vergeet!

Autobiografische notities.
(Jongbloed, Den Haag, 2012)

In Wercken Eer

Levensschets van Mr. Dr. Jan Wackie Eysten (1869-1931)
(Den Haag, 2012)

Honderd jaar kamermuziek in Den Haag (1912-2012)

(Den Haag, 2012)

Anders nog iets vergeten?

door

Piet Wackie Eysten

*Ik schrijf dit alles, met een duidelijk genoeg, voor mezelf.
Maar al schrijvend voor mezelf ben ik er niet zeker van
of ik alleen voor mezelf schrijf. Door constant alleen maar
voor jezelf te schrijven kan soms blijken dat je, zonder
het te hebben gepland, ook voor iedereen hebt geschreven.*

Roger Martin du Gard, Luitenant-kolonel de Maumort

Voor Miek, Anne en Jan Dirk

© 2014 Mr P.A. Wackie Eysten
1e druk juli 2014

Titel: Anders nog iets vergeten?
Auteur: Mr P.A. Wackie Eysten

Uitgeverij U2pi BV, Voorburg
ISBN: 978-90-8759-448-0
NUR: 320

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1. Advocaat	9
2. Mr. Veegens	17
3. Twee huwelijken	25
4. Aarzelingen	33
5. Nieuwe burens, nieuwe banen	41
6. Een boek	53
7. De (Haagse) balie	61
8. Kantoor Blackstone	65
9. Rechter en docent	75
10. Een tweede huis	81
11. Het Koninklijk Conservatorium	87
12. Het Residentie Orkest	93
13. Terug naar kantoor	99
14. De Orde	107
15. De Algemene Raad	119
16. Deken	143
17. Deken - vervolg	155
18. De brand	167
19. Nadagen en afscheid als deken	171
20. Verhuizing	177
21. China, Japan, New York en Praag	183
22. President CCBE	195
23. Moskou	199
24. Terug in Den Haag	205
25. Wenen	217
26. Terug in de praktijk	227
27. Reizen, bijbanen en een korte correspondentie	235
28. ADR	243
Besluit	247
Persoonsregister	249

Voorwoord

Bij het winkelen overkomt het mij nogal eens dat de winkelier, als ik mijn boodschappenlijstje gewetensvol heb afgewerkt, mij vraagt: ‘Anders nog iets vergeten?’ Ik vind dat niet alleen onlogisch, maar ook ongepast. Dat is hier anders. Een vriend van mij, die mijn eerdere boek met herinneringen - ‘autobiografische notities’ had ik ze genoemd - had gelezen, vond de titel daarvan, *Voor ik het vergeet!*, onjuist. Je schrijft elk ogenblik dat je iets niet meer weet, of je niet precies herinnert, zei hij, die titel klopt dus niet. Toen je dat boek schreef was je blijkbaar heel wat bijzonderheden wel degelijk vergeten.

Hij had gelijk. En dan noemde hij nog niet eens de dingen waarvan ik achteraf besepte dat ik ze niet helemaal juist had beschreven. Maar ik troost mij met een woord van André Gide: ‘Memoires zijn altijd maar half eerlijk, hoe graag men ook de waarheid wil vertellen: alles is altijd ingewikkelder dan men zegt.’

Met de winkeliervraag die de titel vormt van dit boek, *Anders nog iets vergeten?*, probeer ik mij tegen dergelijke kritiek in te dekken. Ja, natuurlijk ben ik allerlei vergeten en stellig zijn ook nu weer sommige details niet helemaal correct. Maar het gaat mij niet om een volmaakte weergave van gebeurtenissen in mijn leven. Het gaat mij om wat ik mij herinner, hoe ik mij mijn leven herinner.

Soms heb ik mij afgevraagd of ik mijn project van ‘autobiografische notities’ wel zou voltooien, schreef ik in het Nawoord van *Voor ik het vergeet!* Dat is mij nu gelukt.

The rest is silence.

1. Advocaat

Hij was zeventig, Veegens, toen zijn kantoor in 1970 met dat van Blackstone fuseerde. Hij was geboren op 8 augustus 1899. Die datum, 8 augustus, had hij ook onder het Voorbericht gezet van zijn *Cassatie in burgerlijke zaken*, zijn chef d'oeuvre uit 1959¹. Hij legde per 31 december 1969 de praktijk neer. Veegens zou geen deel meer uitmaken van het nieuwe kantoor. Ik heb het mijzelf nooit vergeven dat ik verzuimd heb hem uitgeleide te doen toen hij, eenzaam, vertrok van het 'fusiediner' in restaurant *Royal* aan het Lange Voorhout (dat allang niet meer bestaat), waarmee de beide kantoren in december 1969 hun fusie vierden. Blackstone had ons aan tafel toegesproken, Veegens antwoordde. Hij wenste ons allen, compagnons, medewerkers en stagiaires, van wie ik de jongste was en de enige van zijn kantoor, succes, legde zijn servet naast zijn bord op tafel en vertrok. In mijn verrassing over dat plotselinge afscheid aarzelde ik te lang. Ik liet het moment voorbijgaan waarop ik had kunnen opstaan en doen wat niemand deed, hem, zoals ik vond dat hoorde, uitgeleide doen. Ik zag hem gaan, alleen, een ietwat gebogen maar toch altijd nog indrukwekkende gestalte, een oude heer, onwennig in zijn smoking.

Ik was ruim twee jaar eerder, op 23 oktober 1967, amper drie weken na het overlijden van mijn vader, bij Veegens op kantoor begonnen. Het kantoor telde in totaal vijf advocaten, naast Veegens zijn beide compagnons, Van Haersma Buma en Van Boeschoten (in de wandeling respectievelijk Bu en Boe genoemd) en twee medewerkers, Clemens Vermeulen en Ada van Manen. Het was gevestigd op de tweede en derde verdieping van een monumentaal pand op de hoek van de Koninginnegracht en de Dr. Kuypersstraat. Miek en ik woonden destijds in Wassenaar aan de Papeweg in de

---

¹ De derde druk, bewerkt door E. Korthals Altes en H.A. Groen, verscheen in 1989, vijf jaar na Veegens' dood.

boerderij van Kees en Greet van Santen, maar wij logeerden nog bij mijn moeder in de Adriën Moonenweg, waar wij tijdens de laatste ziekte van mijn vader waren ingetrokken. Haar fiets, waarmee ik die ochtend naar mijn eerste kantoordag was gegaan en die ik tegen de gevel van het kantoor had gezet, bleek 's middags gestolen te zijn. Een slecht begin.

Hoe anders dan nu was de ontvangst van een nieuwe stagiaire destijds. Geen kant-en-klaar bureau, geen doosje met 'business cards', geen secretaresse. Er wàs voor mij zelfs geen bureau, dat mocht ik samen met Ada gaan uitzoeken bij het veilinghuis van Den Ekster in de Nassau-Dillenburgstraat, waar tweedehands meubels te koop waren. Het werd geplaatst tegenover het bureau van Clemens Vermeulen, met wie ik de grote kamer op de bovenste verdieping zou delen. Ik leerde veel van hem doordat ik hem bezig zag en hoorde bij het dicteren van brieven, bij zijn telefoongesprekken en zelfs als hij aan de conferentietafel in onze kamer cliënten ontving. Hij was vrolijk, toegankelijk, kundig en hulpvaardig, een betere informele opleider kon ik mij niet wensen. Of de officiële beroepsopleiding, die vele jaren later, tijdens mijn dekenaat, werd ingevoerd, zoveel effectiever is, weet ik niet. Clemens en ik werden bevriend. Miek en ik leerden ook zijn vrouw Mary kennen, met wie de band tot op de huidige dag niet verbroken is.

Clemens betrok mij in de zaken die hij behandelde, onder andere in een groot faillissement waarin hij curator was. Ook introduceerde hij mij bij het Genootschap *Iustitia et Amicitia*, een juridisch dispuut, waarvan jonge advocaten, rechterlijke ambtenaren en bedrijfsjuristen uit Den Haag en Rotterdam lid waren. *I et A*, zoals het Genootschap in de wandeling wordt genoemd, is in 1810 opgericht. Daaraan herinnert nog het op de Wet van het Genootschap gebaseerde verbod van meer dan twintig werkende leden: het recht van vereniging en vergadering mocht onder het Franse bewind niet te ver gaan. De vergaderingen vonden plaats in Den Haag, in de bestuurskamer van de Bond voor den Geld- en Effectenhandel in de Provincie, die

nog ter sprake zal komen. Alleen tijdens de oliecrisis van 1973/74 werd ten behoeve van de Rotterdamse leden afgeweken van deze vaste regel en kwamen wij om de andere keer in Rotterdam bijeen. De vergaderingen werden, behalve in de vakanties, om de veertien dagen op maandagavond gehouden. De leden werden geacht op gezette tijden casusposities in te dienen, die werden toebedeeld aan telkens twee leden, die de zaak dan in een volgende vergadering voor eiser, respectievelijk verweerder moesten bepleiten. Terstond na de pleidooien werden vijf leden als rechtbank benoemd om spontaan hun visie te geven, waarna ter plekke het vonnis werd uitgesproken. Een enkele keer kwam het voor - de Wet voorzag daarin - dat besloten werd het vonnis schriftelijk uit te werken. Het kon wel eens heel lang duren voordat de ongelukkige die daartoe de opdracht kreeg zijn concept aan de vergadering kon voorleggen.

Naast de *iustitia*, die op deze manier gediend werd, was er zeker ook sprake van *amicitia*, wanneer na afloop van de vergadering in een naburig café nog wat werd gedronken. Later, toen de vergaderingen in een bovenzaal van *Royal* werden gehouden, verplaatste het gezelschap zich voor de *amicitia* eenvoudig naar de bar beneden. Ik zag in het begin erg op tegen mijn oudere dispuutgenoten, die allemaal over een fabelachtige parate kennis van het Nederlandse recht leken te beschikken. Bij sommigen, onder wie latere leden van de Hoge Raad, hoogleraren en ontwerpers van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, was dat bepaald ook zo. Toch ben ik er mij snel thuis gaan voelen en na enkele jaren zelfs tot president benoemd. Het straffe tempo van veertiendaagse vergaderingen bleek op de duur bij de stijgende werkdruk niet te handhaven, het werd driewekelijks en thans - naar ik meen - zelfs maandelijks.

Een belangrijk moment in het bestaan van *I et A* was het 175-jarig bestaan in 1985. Ter gelegenheid daarvan werd een bundel uitgegeven met bijdragen van leden en oud-leden rond het thema 'geschillenbeslechting in en buiten rechte'. Achteraf lijkt deze keuze een voorbode van de zo'n tien jaar later opkomende

alternatieve geschilbeslechting, zoals mediation, waar ik mij later ook mee heb beziggehouden. Maar zo rijp waren de geesten in 1985 toch nog niet. De meeste van de in totaal veertien deelnemende auteurs hielden zich aan meer klassieke vormen van het beslechten of voorkomen van geschillen. Zo behandelde J.M. Polak de bezwaarschriftprocedure, E.J. Numann de comparitie na antwoord, H.L.J. Roelvink de verbindendheid van fiscale afspraken en J.M. van Dunné de verplichting tot heronderhandelen. J.L.W. Sillevius Smitt schreef over arbitrage, bemiddeling en conciliatie, waarmee hij dus zijn tijd vooruit was. Zelf maakte ik gebruik van mijn ervaringen met het medische tuchtrecht en gaf mijn bijdrage de titel *Genezen is beter dan vóórkomen*. Daarin besprak ik het toen actuele Voorontwerp voor de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg, in de wandeling de Wet BIG.

De bundel werd tijdens het galadiner in restaurant *Royal* aan het Lange Voorhout op vrijdag 8 november 1985 door Jan van Dunné, voorzitter van de redactiecommissie, uitgereikt aan de oudste aanwezige, de 84-jarige R. de Bruin, oud-kantonrechter te Leiden. Clemens Vermeulen, die inmiddels naar Zwolle was verhuisd, logeerde bij ons. Hij en ik praatten 's avonds thuis nog lang na met elkaar. 'Clemens stelt mij allerlei nuttige gewetensvragen in verband met mijn toekomstig dekenchap', noteerde ik in mijn dagboek. 'Waarom wil ik de Power en de Glory? We praten over de essentie van besturen, over het belang van (het herkennen van) menselijke verhoudingen. Hij heeft een wijze, analyserende en tegelijk warme sympathieke kijk op het menselijk bedrijf. Hij is een bijzondere man. We gaan om 5 uur naar bed.'

De Bond voor den Geld- en Effectenhandel in de Provincie, die ik zojuist noemde, was formeel op het adres van ons kantoor gevestigd. Veegens was er secretaris van, Clemens adjunct-secretaris, in welke functie ik hem na zijn vertrek van kantoor opvolgde. De Bond was de tegenhanger van de Vereniging voor de Effectenhandel in Amsterdam voor bankiers en commissionairs in effecten die

buiten Amsterdam gevestigd waren. Jaarlijks vond een algemene ledenvergadering plaats, het bestuur vergaderde regelmatig in de deftige bestuurskamer op de eerste verdieping, dezelfde kamer als waar op maandagavonden *I et A* vergaderde. Het was de taak van de adjunct-secretaris om die vergaderingen te notuleren. Ook diende hij het aan de ledenvergadering voor te leggen jaarverslag te schrijven. Zo'n jaarverslag begon met algemene beschouwingen over de ontwikkelingen van de economie in het verslagjaar, de gebeurtenissen op de financiële markten en dergelijke. Ik had daar natuurlijk geen enkel verstand van en haalde mijn materiaal uit de jaarverslagen van de banken die aan het secretariaat werden toegestuurd. Soms begreep ik nauwelijks wat ik zelf opschreef, maar tot mijn verbazing kwamen die verslagen meestal toch tamelijk ongeschonden door de vergadering.

Voorzitter van de Bond was L.H. Wurfbain, firmant van de firma Vlaer & Kol in Utrecht, destijds de oudste bank van Nederland en sedertdien via overnames door respectievelijk Pierson, Heldring & Pierson en de Amro Bank versmolten met ABN-AMRO. Wurfbain werd kort na mijn komst opgevolgd door Jan Kees van Lanschot, bestuursvoorzitter van F. van Lanschot Bankiers in 's Hertogenbosch, met wie ik het goed heb kunnen vinden, maar zo ver zijn we nog niet. Ik was in die eerste jaren op Koninginnegracht 15 niet meer dan een krullenjongen. Op een zaterdagochtend – de advocaten plachten op zaterdagmorgen en vaak ook 's middags gewoon te werken, al waren de secretaresses dan vrij - waren Veegens en Clemens, toen ik op kantoor aankwam, druk in de weer met het concipiëren van een belangrijke nota met de titel 'Taak en toekomst van de Bond'. De aanleiding daarvoor was dat de betekenis van de Bond hoe langer hoe twijfelachtiger werd door de vele fusies en overnames in de bankenwereld, waardoor van al onze – per definitie niet-Amsterdamse – leden de hoofdkantoren in Amsterdam kwamen te liggen. De Twentse Bank, om een enkel voorbeeld te noemen, werd overgenomen door de ABN en vele kleine en middelgrote banken verging het evenzo. Had de Bond dus nog een taak, ja zelfs een

toekomst? Het zou te ver voeren hier op deze ontwikkelingen nader in te gaan, maar het resultaat was dat besloten werd tot opheffing van de Bond. Dit gebeurde in een vergadering in het (ook al niet meer bestaande) hotel *De Wittebrug* op 12 december 1971. Het bestuur markeerde het einde van de Bond met een diner in Restaurant *Royal*. Het vermogen werd ondergebracht in een stichting, genaamd Fonds voor de Geld- en Effectenhandel, waarvan eerst Jan Kees van Lanschot, later Van Boeschoten, die Veegens als secretaris was opgevolgd, en uiteindelijk ikzelf voorzitter werd.²

Clemens maakte tot mijn spijt de overstap naar het nieuwe, gefuseerde kantoor niet mee. Hij had er, niet lang na mijn entree, bij Veegens, die zijn patroon was, op aangedrongen dat de maatschap nu eens een besluit zou nemen over zijn toekomst. Hij had zijn driejarige stage allang voltooid en het kantoor had zich er nog steeds niet over uitgelaten of er voor hem uitzicht bestond om in de maatschap te worden opgenomen. Ik herinner mij nog heel goed de angstige spanning waarin wij jongeren, Clemens, Ada en ik, verkeerden toen een hele middag lang, leek het wel, het rode lampje brandde van de kamer waar Veegens met zijn beide compagnons in vergadering bijeen was om hierover een beslissing te nemen. Die beslissing viel negatief uit. Het geheim van deze raadkamer is mij natuurlijk nooit onthuld, maar het kwam er, meen ik, op neer dat voor de toekomst van het kantoor de cassatiepraktijk zo essentieel werd geacht, dat Clemens, die een man was met een vooral praktische aanpak, daarin minder goed paste. Die toekomstvisie veranderde echter toen de fusie in zicht kwam. Het kantoor Blackstone telde een groter aantal medewerkers en stagiaires, de praktijk was gevarieerder, en ook qua leeftijdsopbouw zou Clemens daarin uitstekend passen. Hem werd gevraagd op zijn schreden terug te keren en alsnog zijn plaats in het nieuwe kantoor in te nemen. Hij wees die uitnodiging van de hand. Of hij toen al tot overeenstemming was gekomen met het kantoor van Hogerzeil en Nysingh in Zwolle, waar hij met open

---

² De geschiedenis van de Bond is beschreven door Dr. D.C.J. van der Werf, *De Bond, de banken en de beurzen*, uitgave van het NIBE, 1988.

armen werd ontvangen, weet ik niet, maar het was, vermoed ik, in ieder geval zijn eer te na om zich na de afwijzing door zijn eigen kantoor, alsnog in het nieuwe gareel te voegen. Hij vertrok naar Zwolle, maar onze vriendschap werd daardoor niet aangetast. Zijn vijftigste verjaardag, 6 maart 1985, werd gevierd met een feest in de sociëteit van Zwolle, opgeluisterd door een optreden van de Vlaamse acteur Jean Declair met tamelijk scabreuze verzen. Ik mocht hem namens de gezamenlijke vrienden het gemeenschappelijke cadeau aanbieden. In mijn toespraak citeerde ik uit het gedicht *Aan een vriend* van J.C. Bloem:

*Maar gij, mijn vriend? Wat brachten u de jaren?
Hebt ge op de hoogten van uw droom geleefd?*

Of hij die vraag toen heeft beantwoord herinner ik mij niet. Ik kreeg enkele dagen later een bedankbrief van hem, waarin hij schreef dat het hem goed had gedaan dat ik namens de vrienden had gesproken. Hij citeerde op zijn beurt Bloem (uit het gedicht *Eenzaam*):

*Maar is het zwak, een enkele maal
Te wensen, dat er iemand was,
Die spreken zou in de éne taal,
Waardoor het hart genas?*

Ik wou dat ik die toverkracht had bezeten. Clemens overleed in 1992 op 57-jarige leeftijd.

2. Mr. D.J. Veegens

Bij mijn komst telde het kantoor, zoals gezegd, vijf advocaten. Het was dus, ook voor die tijd, geen groot kantoor. Maar Veegens, de ongekroonde koning van de cassatieadvocaten, had een grote reputatie. Zijn *Cassatie in burgerlijke zaken* gold, en geldt ook thans nog in de bewerking door E. Korthals Altes en H.A. Groen, als het standaardwerk op dat gebied. Zijn initialen D.J.V., waarmee hij in de Nederlandse Jurisprudentie zijn annotaties onder arresten van de Hoge Raad placht te ondertekenen, betekenden voor iedere Nederlandse jurist: De Juiste Visie. Zijn betekenis voor de Nederlandse rechtswetenschap werd bekroond met zijn erepromotie aan de Leidse Universiteit op 21 mei 1975, tijdens een plechtige zitting in de Pieterskerk in Leiden, in tegenwoordigheid van Koningin Juliana.

Van Boeschoten werd mijn patroon, maar toch mag ik ook Veegens wel mijn leermeester noemen. Uit die allereerste tijd heb ik enkele door mij geschreven concepten bewaard met Veegens' correcties, aanvullingen, verbeteringen en doorhalingen, die soms praktisch op een herschrijven neerkwamen. Het is het zorgvuldige handschrift dat ik later terugzag in de aanvullingen en verwijzingen die hij nauwgezet noteerde op de blanco pagina's van een doorschoten exemplaar van zijn *Cassatie*, toen hij dat bewerkte voor de tweede druk. Vooral mijn concept voor een conclusie van repliek voor de zitting van 28 november 1967, dus amper een maand na mijn entree op kantoor, is bezaaid met inlassen, randschriften en herschreven alinea's in Veegens' hand. Opvallend is vooral dat hij door mij gebezigde stadhuistaal door eenvoudig Nederlands verving. 'Het desbetreffende pand' bijvoorbeeld, werd 'het huis'. Ook het concept voor mijn eerste cassatiemiddel draagt de sporen van een kritische beoordeling, maar de blauwe inkt is hier toch in de minderheid (het was inmiddels augustus 1968).³

---

³ De dagvaarding betrof de zaak Reyn/Hilwis, HR 21-2-1969, NJ 308, nt. H. Drion, door mij bepleit op 13 december 1968.

Het ontwerpen van een cassatiemiddel is een van de mooiste bezigheden die een advocaat zich kan wensen. De constructie ervan - van de cassatiedagvaarding als geheel trouwens - was destijds nog, evenals die van andere gedingstukken en rechterlijke uitspraken, die van de indirecte rede. Zo'n soms bladzijdenlange dagvaarding bestond uit één zin. Die zin begon met het relaas van de deurwaarder ('Heden de zo- en zoveelste van de maand ...' etc.), gevolgd door diens aan de wederpartij gerichte oproep om te verschijnen ter terechtzitting van die-en-die datum 'teneinde aldaar te horen aanvoeren het volgende middel van cassatie: Schending van het Nederlandse recht ...', waarna een opsomming volgde van de wetsartikelen die in de bestreden uitspraak van de lagere rechter volgens de eisende partij waren geschonden (een voorschrift dat allang niet meer bestaat), waarna de gemotiveerde, veelal in verscheidene alinea's onderverdeelde uiteenzetting volgde van de redenen waarom naar eisers mening sprake was van schending van het recht, uitmondende in de conclusie dat de bestreden uitspraak door de Hoge Raad behoorde te worden vernietigd.

Dergelijke stukken besloegen dikwijls vele pagina's folioformaat. Zij werden vermenigvuldigd op een stencilmachine, een sinds lang uitgestorven kantoorapparaat dat is achterhaald door het fotokopiëren. Veegens' secretaresse was Hettie, door hem altijd juffrouw Molhoek genoemd, voor mij nog steeds Hettie, zij het sinds haar huwelijk Hettie Nusteling. Toen Veegens de praktijk verliet is Hettie meegegaan naar het nieuwe kantoor, waar zij de secretaresse werd van A.C. Rueb, die nog wel ter sprake zal komen. Eén keer heeft zij Veegens daarna nog geassisteerd. Dat was toen hij in zijn appartement in *Château Bleu*, waar hij na de dood van zijn vrouw was blijven wonen, werd geïnterviewd door Jan van Dunné voor diens boek *Acht civilisten in burger*, een verzameling interviews met juridische coryfeeën. Heimelijk vond Hettie het een beetje beneden haar waardigheid, haar was alleen gevraagd voor de thee te zorgen, maar zij wilde tegen haar oude baas geen nee zeggen. Voor een dergelijk dilemma - als dat niet een te groot

woord is - had Veegens mij direct na mijn komst op kantoor ook geplaatst. Zijn eerste opdracht aan mij was een sinterklaasgedicht te maken voor de bibliothecaresse van kantoor De Brauw. Deze was hem dikwijls behulpzaam als hij een boek uit de bibliotheek van De Brauw wilde lenen, dat hij nodig had bij de voorbereiding van een cassatiepleidooi. Zij zorgde dan dat hij dat kreeg, tenminste als mijnheer Bisdom⁴ het niet juist nodig had, die - niet zelden voor de tegenpartij in dezelfde zaak - een pleidooi voorbereidde. Was *dit* nu waarvoor ik advocaat was geworden? Moest ik mij dit laten welgevalen? Werd ik door Veegens op de proef gesteld en zou het niet van karakter getuigen als ik dit weigerde? Ik koos de gemakkelijkste en veiligste weg en schreef een gedicht. Veegens vond het prachtig, voegde het bij zijn cadeautje en liet het op 5 december bezorgen op Koninginnegracht 12 B, waar kantoor De Brauw gevestigd was.

Een week later, op 12 december 1967, mijn 28e verjaardag, werd ik in de rechtbank, destijds nog gevestigd in een oud schoolgebouw aan de Jan van Nassaustraat, beëdigd als advocaat. Daaraan was een verplichte kennismakingsronde voorafgegaan bij de deken, mr. A. Mout, en de overige leden van de Raad van Toezicht. Ook diende ik mijn opwachting te maken bij de president van de rechtbank, jhr. mr. Witsen Elias, en de griffier, mr. Van West de Veer (wiens teckeltje in een mandje onder het bureau lag en iedere bezoeker even kwam besnuffelen, zodat die de indruk kreeg dat dát de eigenlijke kennismaking was). Mijn maandsalaris bedroeg *f* 750,- plus een garantie van *f* 250,- voor 'eigen zaken', effectief dus *f* 1.000,- bruto, op den duur meer naarmate mijn 'eigen zaken' zouden toenemen. Een jaar later, met ingang van 1 januari 1969, werd mijn salaris verhoogd tot *f* 1.100,- per maand, maar op de opbrengst uit 'eigen zaken' zou een bijdrage van 25% in de algemene kantoorkosten in mindering worden gebracht. De brief van 28 december 1968 waarmee Van Boeschoten mij van een en ander op de hoogte bracht

---

⁴ Mr. C.R.C. Wijckerheld Bisdom, evenals Veegens een bekend cassatieadvocaat en in veel zaken zijn tegenstrever.

is een staaltje van diens formuleringskunst, die zo anders was dan die van Veegens:

Het begrip 'eigen zaken', dat niet geheel nauwkeurig te omschrijven is, omvat in ieder geval uw eigen civiele toevoegingen (niet toevoegingen van andere leden van het kantoor), Uw eigen straf toevoegingen, faillissementen waarin U zelf curator bent en voorts die andere zaken waarin de cliënt zich rechtstreeks tot U gewend heeft zonder dat die cliënt reeds een relatie van het kantoor was of op grond van de algemene reputatie van het kantoor of aanbeveling van derden zijn zaak in het algemeen door een aan het kantoor verbonden advocaat wilde doen behandelen.

Veel was het ook toen nog niet, maar wij konden er in de paar kamers die wij huurden in de boerderij aan de Papeweg best van komen, al moest soms voor bijzondere uitgaven (bijvoorbeeld een fles whisky toen Van Boeschoten voor het eerst op bezoek zou komen) diep in de buidel worden getast. Toch hadden wij inmiddels kans gezien een auto aan te schaffen. In januari 1968 ruilde ik bij Van der Velde in Wassenaar de oude Simca die wij hadden overgenomen van een vriendin van mijn schoonmoeder in voor een tweedehands Citroën Ami-6 Break. Een enkele maal was ook sprake van een schnabbel. Van *Alle Hens*, het blad waarvoor ik in mijn diensttijd bij de marine had gewerkt, ontving ik f 115,- voor twee artikeltjes over *Rechtspleging bij de zeemacht*.

Ook schade en schande zijn, gelijk bekend, effectieve leermeesters. In het voorjaar van 1969 kwam een tijdens zijn vakantie tot Veegens gericht verzoek om cassatieadvies van een confrère uit Amsterdam op mijn bureau terecht. Ik antwoordde dat ik bij afwezigheid van mr. Veegens het dossier zou bestuderen en omtrent de mogelijkheden van een succesvol cassatieberoep tijdig advies zou uitbrengen. Het volgende dat ik van onze Amsterdamse vakbroeder vernam was een kort briefje, waarin hij droogjes mededeelde dat de cassatietermijn

inmiddels was verstreken. ‘Verdere studie heeft dus weinig zin’, schreef hij en voegde eraan toe: ‘Te Uwer geruststelling betwijfel ik, of zij ook zin heeft gehad’. Zijn cliënt zou hij adviseren ‘af te doen’. Ik zond hem onmiddellijk een uitvoerige excuusbrief, waarin ik - ten overvloede - toch nog inging op de inderdaad minieme kansen op succes in cassatie en aan het slot mijn excuses herhaalde. Beschaamd legde ik na zijn terugkeer deze correspondentie voor aan Veegens. De enige kritiek die hij op mijn brief had was de herhaling van excuses aan het slot. Eén keer was genoeg, vond hij. Deze ervaring heeft mij voorgoed een panische angst voor het verstrijken van fatale termijnen ingepeperd.

Ik heb jaren later de gelegenheid gekregen voor een korte levensbeschrijving van Veegens. Aanleiding daarvoor was het volgende. In februari 1999 overleed plotseling, nog slechts 48 jaar oud, Emile Henssen. Ik had hem leren kennen als de auteur van *Twee Eeuwen Advocatuur in Nederland*⁵, toen ik samen met enkele anderen hem assisteerde bij de totstandkoming van dat boek, dat hij schreef in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten. Enkele vrienden van hem, onder wie Jan Lokin, hoogleraar rechtsgeschiedenis in Groningen, namen het initiatief voor een postuum liber amicorum⁶ en vroegen mij om een bijdrage. Omdat Veegens’ naam in Henssens boek enkele malen werd genoemd, heb ik de gelegenheid aangegrepen om van hem een korte levensschets te schrijven. Mijn artikel is later ook afzonderlijk uitgegeven door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. In samenwerking met de Maatschappij had het Fonds voor de Geld- en Effectenhandel inmiddels de Mr. D.J. Veegens Prijs ingesteld voor origineel wetenschappelijk onderzoek door jonge academici. Bij de (tweejaarlijkse) uitreiking van die prijs pleegt mijn levensbeschrijving van de naamgever voor belangstellenden beschikbaar te zijn.

---

5 Dr. E.W.A. Henssen, *Twee Eeuwen Advocatuur in Nederland*, Deventer, 1998

6 *Een vreemde man, en die ons vreemd ontviel*, Amsterdam, 2000

Mijn praktijk ontwikkelde zich langs de gebruikelijke paden. Je kreeg je toevoegingen (dat wil zeggen zaken van on- of minvermogens aan wie je door het Bureau van Consultatie als advocaat werd 'toegevoegd') en je curatorbenoemingen in faillissementen, vaak van geringe omvang, die dan ook meestal na enige tijd 'bij gebrek aan baten' werden opgeheven. Van enige specialisatie - zeker voor beginnende stagiaires - was nog geen sprake, je deed alles. Ook strafzaken deed ik in het begin, dat was op de keper beschouwd het enige terrein waarop ik als 'rechtsgeleerd raadsman' van schepelingen tijdens mijn diensttijd bij de marine ervaring had opgedaan.

In één zo'n zaak haalde ik de krant. In de *Telegraaf* van 28 april 1971 verscheen onder de vier-koloms kop 'Trijntje streed voor haar recht met helm en pistool' het verslag van de strafzitting. Op een tekening bij het artikel staan de beide beklaagden, Trijntje en haar man, afgebeeld. De laatste was mijn cliënt, blijkens het verslag had ik hem 'een willoos werktuig in handen van zijn paranoïde vrouw' genoemd. Zij had haar eigen advocaat. Het tweetal had, gehelmd en met pistolen gewapend, een overval gepleegd op de bewoners van hun voormalige woning, ergens in het Westland, die in het kader van een boedelscheiding tegen hun zin was geveild. Het verslag van de zitting over de 'Westlandse furie' en haar sullige man besloeg in de *Haagsche Courant* die avond zelfs zes kolommen, ook *Het Binnenhof* maakte er ruim melding van. Het was wat je noemt een geruchtmakende zaak. Of ik voor de sullige echtgenoot veel heb kunnen bereiken betwijfel ik, maar mijn naam als advocaat had tenminste in de krant gestaan.

Mijn civiele praktijk bestond in het begin voornamelijk uit prodeanen, die zich soms van vermakelijke metaforen bedienden. Zo liet een echtscheidingcliënt mij eens weten dat bepaald gedrag van zijn vrouw voor hem de klap op de vuurpijl was geweest 'die de emmer deed overlopen'.

Van mijn oude kantoor waren inmiddels Buma, Van Boeschoten en ik in januari 1970 op de Koninginnegracht verhuisd van nr. 15 naar nr. 27, waar kantoor Blackstone gevestigd was. Veegens had de praktijk neergelegd, Clemens was naar Zwolle vertrokken en Ada ging niet mee naar het kantoor waar haar aanstaande echtgenoot, Teartse Schaper, compagnon was. Een week later verhuisden Miek en ik ook zelf, van de Papeweg in Wassenaar naar de Oostvlietweg in Leidschendam. Het was een merkwaardig huis, gelegen aan de dijk langs de Vliet, voorheen bewoond door de brugwachter die de sluis in Leidschendam bediende. Aan de voorzijde, met uitzicht op de Vliet, had het één verdieping, aan de achterzijde, waar de tuin aansloot op de lager gelegen weilanden, twee. Zodoende was er een ruim souterrain, met uitloop in de tuin. Met een bromfiets overbrugde ik dagelijks de afstand naar de Koninginnegracht.

3. Twee huwelijken

In de zomer van 1969 was Tyna, mijn zusje, getrouwd met Jacot (voluit Jean Jacques) Wijnaendts, zoon van een Nederlandse advocaat in Parijs en de Russische prinses Katharina Ter Ossipoff, die Kitty genoemd werd. Jacot was in Frankrijk geboren en opgegroeid, maar door zijn Nederlandse vader (die in het Collegium had gezeten) naar Leiden gestuurd. Tyna, die Frans studeerde, had hem daar leren kennen. Op 2 augustus vond in de *Église Wallonne* aan het Noordeinde in Den Haag de huwelijksinzegening plaats. Op de receptie in het elegante en op die dag gelukkig zonovergoten Paviljoen Von Wied van Sociëteit De Witte aan de Scheveningse Boulevard, werd het bruidspaar omstuwd door familie en - vooral Leidse - vrienden, een bruidspaar overigens zonder vaders. Mijn vader was twee jaar tevoren gestorven en de ouders van Jacot leefden sinds hun scheiding in onmin. Vader Wijnaendts woonde met zijn tweede vrouw aan de Franse zuidkust, Jacots moeder in Parijs. Tyna en Jacot vestigden zich na hun huwelijk in Saint Cloud bij Parijs. Zij zijn allebei, ook na hun scheiding, tot op de huidige dag in Frankrijk blijven wonen.

Het heeft betrekkelijk lang geduurd voordat wij de verdeling van mijn vaders nalatenschap konden afwikkelen. Wat die vertraging veroorzaakte weet ik niet meer, van onenigheid over de aan mijn broer Lars, zusje Tyna en mij uit te keren aandelen herinner ik mij niets. Bij het bepalen van die aandelen konden wij ons baseren op aantekeningen die mijn vader nog kort voor zijn overlijden had gemaakt van de schenkingen en bijzondere uitgaven voor ieder van ons. Zodoende konden wij het evenwicht dat hij kennelijk had nagestreefd ook in onze onderlinge verdeling respecteren.

Nog tijdens mijn militaire diensttijd bij de marine was ik gevraagd voor het bestuur van mijn oude school, het VCL. Daarnaast was ik mijn vader opgevolgd als commissaris van de NV Wed. C. Kolff

& Zn, de wijnhandel annex spaarbank in Middelharnis, waarvan mijn neef Piet Nipius grootaandeelhouder en directeur was. De op het eerste gezicht vreemde combinatie van drankenhandel en geldwezen was door de eeuwen zo gegroeid. Toen de firma haar 200-jarig bestaan vierde verdiepte ik mij in de geschiedenis ervan. Dat interesseerde mij, geloof ik, meer dan de eigenlijke vennootschappelijke problematiek van het bedrijf, waarvoor ik toch als commissaris in de eerste plaats belangstelling behoorde te hebben. Maar op dat punt liet ik het beleid vrijwel geheel over aan mijn oudere medecommissaris, mr. L.J. den Hollander, stichter van het nog steeds bekende advocatenkantoor van die naam, dat tot op de huidige dag is gevestigd in mijn geboortehuis, het voormalige huis van mijn grootouders aan de Achterweg in Middelharnis.

Bij deze beide functies voegde zich eind 1969 het bestuurslidmaatschap van de Jonge Balie, voluit Vereniging de Jonge Balie bij de Hoge Raad der Nederlanden. Dergelijke Jonge Balies waren er toen behalve in de drie grote steden alleen nog maar in Arnhem en Utrecht, sinds 1970 ook in Breda. Uit de notulen van een vergadering van deze zes voorzitters (5 maart 1970) blijkt dat ook in Haarlem aan de oprichting van een Jonge Balie werd gewerkt, dat in Roermond een vereniging in oprichting was 'met zeven leden', en dat 'Groningen *in statu nascendi*' verkeerde. Het is achteraf grappig om te constateren dat enkele destijds als tamelijk revolutionair beschouwde nieuwigheden waar de Jonge Balies zich in gezamenlijk overleg (al was er nog geen sprake van een landelijke Jonge Balie) voor inzetten, uiteindelijk geaccepteerd werden. Zo bijvoorbeeld de scheiding van bestuur en toezicht over de plaatselijke Orden, destijds nog verenigd in de Raden van Toezicht en Discipline, die het bestuur van de Orde vormden en tevens het tuchtrechtelijke toezicht uitoefenden. Dat vonden wij jongeren principieel verkeerd. Ik herinner mij nog een geharnaste discussie daarover tijdens een ordevergadering in de zogeheten 'kleine zittingzaal' van de (oude) Hoge Raad. De splitsing werd pas een feit per 1 februari 1985. Dat deze wetswijziging zo lang op zich liet wachten hangt misschien

samen met een andere steen des aanstoots waartegen wij al in de jaren zeventig schopten, het ontbreken van stemrecht voor stagiaires. Dat werd bij deze wetwijziging eveneens rechtgezet.

Ook voor de honorering en verdere arbeidsvoorwaarden van stagiaires zetten wij ons in. Een landelijke enquête die jaarlijks werd gehouden, met publicatie van de resultaten in het Advocatenblad, gaf inzicht in de nogal verbrokkelde situatie op dat punt. Van een centraal, laat staan wettelijk geregelde beroepsopleiding was geen sprake. Plaatselijk werden pleitoefeningen, pleitwedstrijden, lezingen en leerzame excursies voor stagiaires georganiseerd. In november 1970 werd voor het eerst een 'stagiaireweekend' gehouden, de voorloper van het jaarlijkse Jonge Balie Congres van tegenwoordig.

Een ander punt waarvoor wij stredden was het ter beschikking krijgen van stukken uit het dossier in pro deo-strafzaken. Strafdossiers konden uitsluitend ter griffie worden ingezien. Je mocht de gegevens noteren die je meende nodig te hebben, maar kopieën werden niet verstrekt. Daarin kwam verbetering toen de Jonge Balie liet weten dat in zaken waarin geen afschriften ter beschikking waren gesteld ter zitting voorlezing van het volledige dossier zou worden verlangd. Dat werkte. Er verscheen een ministeriële circulaire waarbij de toezending van schaduw dossiers werd geregeld. Dit en vergelijkbare initiatieven (zoals de in februari 1971 in Den Haag ingevoerde 'advocatentelefoon' waarmee in verzekering gestelden onmiddellijk een advocaat toegevoegd konden krijgen) hingen natuurlijk nauw samen met de strijdbare tijdgeest, aangewakkerd door het zogeheten Zwarte Nummer van het juridische studentenblad *Ars Aequi* (juni 1970), waarin in krasse termen de door de gevestigde advocatenorde verwaarloosde 'leemte in de rechtshulp' aan de kaak werd gesteld. Deze cri de coeur van aanstaande juristen vond weerklank en gaf de stoot tot het ontstaan van wetswinkels, piketdiensten, spreekuren in wijk- en dienstencentra en meer dergelijke initiatieven, en uiteindelijk tot een uitgewerkt stelsel van gefinancierde rechtshulp,

waar ik als lid van de Algemene Raad in latere jaren nog genoeg mee te maken zou krijgen.

Maar voor het Haagse Jonge Baliebestuur was toch de organisatie van de jaarlijkse zogeheten Sluitingszitting in juni een van de belangrijkste en vreugdevolste taken. In Frankrijk en België werden van oudsher de zogenaamde *Rentrées* gehouden, officiële zittingen van de gerechten bij de aanvang van het nieuwe gerechtelijke jaar. Daarvoor plachten ook vertegenwoordigers van de Nederlandse balie te worden uitgenodigd, zodat de behoefte ontstond om Belgische en Franse collega's voor iets dergelijks terug te kunnen vragen. Daartoe werd de Sluitingszitting uitgevonden, niet ter opening, maar ter afsluiting van het gerechtelijke jaar of beter gezegd voor het begin van de vakantie. De feestelijkheden vertonen, ook nu nog, een vast patroon, waarvan de rede door een lid van de Jonge Balie, destijds in de grote zaal van de Hoge Raad aan het Plein waar nu de entree van de Tweede Kamer is, het hoogtepunt vormde. Die rede moest vroeger met het oog op de buitenlandse gasten, waartoe behalve Belgische en Franse advocaten al spoedig ook Britse en later ook Duitse en andere buitenlandse collega's behoorden, in het Frans worden gehouden, maar dat vereiste behoort tot het verleden. Wel wordt van de voorzitter (in juni 1971 was dat mijn taak) verwacht dat hij aan het begin van de zitting de buitenlandse gasten zoveel mogelijk in hun landstaal verwelkomt.

Ook Londen kent zijn *Opening of the Legal Year*, jaarlijks op 1 oktober. Het is een bijzondere en zeer traditionele plechtigheid waarbij de Britse magistraten in vol ornaat in een lange processie van Westminster Abbey naar The House of Lords schrijden voor The Lord Chancellor's breakfast, een overvolle receptie in een van de zalen van het gebouw. Als voorzitter van de Jonge Balie maakte ik in 1970 deze ceremonie, waar ik later als deken van de Nederlandse Orde opnieuw te gast was, voor de eerste keer mee. Er waren natuurlijk ook vertegenwoordigers uit diverse andere Europese jurisdicties, onder andere een jonge confrère uit Rome,

Lucio Ghia, die Miek en ik dat voorjaar al tijdens een uitwisseling van jonge advocaten in Rome hadden leren kennen. Wij konden het goed met elkaar vinden ondanks het feit dat Lucio nauwelijks of geen Engels sprak en ik idem dito Italiaans. Dat leek ons niet te hinderen. Lucio had geen enkele moeite met de flarden operatekst, waarvan ik mij noodgedwongen bediende. Op wonderbaarlijke wijze begrepen wij elkaar zonder enig probleem. Ik voelde mij direct tot Lucio aangetrokken, dat was geloof ik wederzijds. Hij was lang, slank, elegant, goed gekleed, hoffelijk in zijn gedrag en gebaren. Er groeide een soort camaraderie tussen ons en toen Lucio mij vroeg mee te gaan om een cashmere pullover te gaan kopen die hij in een etalage had gezien, schoof hij broederlijk zijn arm door de mijne en wandelden wij, als Couperus en zijn vriend Orlando, stevig gearmd door Regent Street.

Niet lang na ons verblijf in Londen kreeg ik een brief van Lucio. Hij vroeg of ik een cliënt van hem die bromfietsen ('ciclomotori') in Nederland wilde importeren kon helpen. Had ik geen geschikte cliënt 'a portata di mano', zodat wij elkaar spoedig konden weerzien 'e fare insieme un buon affare'? Ik gaf hem weinig hoop. Zijn Engels was nog steeds niet volmaakt, gezien zijn ondertekening 'with sincerely friendsheep'. 'Ti scriva in Italiano', schreef hij, 'così Miek e tu potrete fare un pò d'esercizio.' Hij hoopte dat Miek en ik, 'ed il nascituro stiate tutti bene.' Welnu, dat was het geval. Op zaterdag 9 januari 1971 werd in Nijmegen, waar Miek onder behandeling was van prof. dr. J.L. Mastboom, onze dochter Anne geboren.

Tyna's huwelijk was een klein halfjaar later gevolgd door dat van mijn moeder met ir. J.B. (Ben) Mijs. Zij trouwden op 23 januari 1970. Om dit uit te leggen moet ik even in de tijd terug. In *Voor ik het vergeet!* heb ik al beschreven hoe Ben en mijn moeder elkaar in hun jeugd op Flakkee hadden leren kennen, met elkaar verloofd waren, en hoe die verloving door de komst van mijn vader op het eiland voor zijn praktisch werk als Delfts student, werd verbroken. Enkele jaren later trouwden mijn ouders met elkaar. Ook Ben, die

Register

A

Agt, A.A.M. van, 41
Aitken, Robin, 208
Altenberg, Peter, 147
Andriessen, Mari, 189
Asser, Daan, 82,182
Augér, Arleen, 180

B

Baaren, Kees van, 93
Bangemann, Martin, 171,183
Banning, Jan, 174
Barbellion, 156
Barents, J.M., 160
Baud, W.A., 71
Beatrix, Koningin resp. Prinses, 85,87,94,185
Beelaerts van Blokland, P.R., 68
Beethoven, Ludwig van, 47,56,68,182,218,220
Bend, Bommel van der, 232
Benthem van den Berg, G. van, 55
Berg, Ronald van den, 184,185
Berman, Lazar, 147
Bernstein, Leonard, 240
Berry, Walter, 218,219
Beugel, E.H. van der, 160,179,180
Biba, Otto, 220
Bie, van Kooten en de, 85
Blackstone, W., 5,33,36,39,67,98,133,172
Blauw, H.D.O., 69
Blerk, G. van, 97
Bloem, J.C., 15
Bloembergen, A.R., 37

Bloemsma, M.P., 35
Bodewes, Geo, 62,228
Boekman, Sonja, 191
Boeschoten, C.D. van, 9,14,17,19,20,23,40,49,66,67,108,171,
212,214
Boeschoten-Fokkinga, Trudy van, 213
Bolkestein, F., 84,86,230
Bomans, Godfried, 189
Bordewijk, F., 156,160
Bour, Ernest, 94
Boxel, Piet van, 46,47,48,169
Brahms, Joh., 43,82,97,124,218,219
Brandt Corstius, Hugo, 153
Brendel, A., 43
Briët, L.A.E., 116
Broekhoven, Alexander, 240
Brown, Henry, 243
Bruin, R. de, 12
Brundage, Avery, 42
Bruyn Ouboter, Keetje de, 48
Bruyn Ouboter, Rudolf de, 47,48,211,212
Buruma, S.L., 54,181
Buuren, Piet en Jolijn, 116,208

C

Cage, John, 91
Cals, J.M.L.Th., 50
Cawdry, Elizabeth, 173
Charles, J.B., zie Nagel
Churchill, Winston, 148,244
Claus, Hugo, 92
Cocteau, Jean, 241
Coelho-Ribeiro, José-Manuel, 203
Coles, Samuel, 140,157,158
Colomb, Roger, 96

Cooke, John, 116
Corstens, Geert, 103
Couperus, Louis, 29,211
Crone, Tan, 180
Cronheim, Paul, 178

D

Demel, bediende Musikverein, 223
Deng Xiaoping, 183
Dillen, Frans van, 71
Dinter, Gerard van, 149
Dommering-van Rongen, Loes, 62
Dunné, Jan van, 12,18,76,78
Duursen, Peter van, 231
Dijk, Jan van, 151

E

Ebbenhorst Tengbergen, Joost van, 221
Eenens, Jacqueline, 217
Enschedé, Ch.J., 79

F

Faure, Edgard, 150,212
Fellner, Till, 223
Ferrier, Kathleen, 160
Fischer-Dieskau, Dietrich, 219
Flothuis, Marius, 57
Foortse, Ruud, 108,109
Forsyth, David en Margaret, 72
Franken, Hans, 238
Frieders, Georg, 225
Fukuyama, Francis, 84

G

Gablentz, Otto von der, 119,148
Gerbrandy, P.Sj., 148
Ghia, Lucio, 29,132
Gide, André, 7
Gisolf, R., 230
Glasz, Jaap, 109,119,149,151,152
Goethe, Johann Wolfgang von, 42
Gorbatsjov, M.S., 201
Gorkom, Lodewijk van, 222
Graaf, Fuus de, 35
Green, Julien, 241
Groot, Geert de, 82,99,125
Gulda, Friedrich, 223
Gulda, Paul, 223

H

Hadrianus, Keizer, 247
Haeringen, Coen en Suzan van, 169
Haersma Buma, E. van, 9,23,35,36,39,68,69,95,98,99,134
Hanekroot, L., 145
Hart, Maarten 't, 57,58
Harwood, Ronald, 56
Haschek, Horst, 222,225
Heel, Jan van, 46
Heemskerk, Frederik, 162,174
Heide, J. ter, 43
Hek, Youp van 't, 208
Hempel, Karl, 113,222,225
Henny, Bart en Margriet, 96,97
Henssen, Emile, 21
Hesselink, Gerrit, 145
Hessen, Jules van, 127
Heijberg, J.G., 46
Heijningen, Rupert van, 128

Heyting, Lien, 58
Hoefnagels, G.P., 124
Hoefnagels, Hans, 240
Hoek, Paul van den, 109,149
Hoeven, Hendrik Jan en Agnès, 180
Hofland, Henk, 153
Hollander, Rens den, 26
Honegger, Arthur, 241
Hout, Paul van den, 189
Houtzagers, Bert-Jan, 232
Hoyng, Willem, 171,172
Hoytema-van der Beugel, Aukelien, 159,180
Hudig, Mauk, 237

I

Ingelse, Peter, 111

J

Jan, Groothertog van Luxemburg, 196
Jeekel, Hans, 117
Jeltsin, B.N., 201,202
Jeurissen, Herman, 95
Jippes, Hieke, 196
Jong Schouwenburg, Hugo de, 237
Jonkman, Hans en Liesbeth, 120
Jorritsma-Lebbink, Annemarie, 232

K

Kagel, Mauricio, 91
Kakebeeke-van der Put, M.A., 37
Kalis, Tilom, 81
Karajan, Herbert von, 43
Karajan-Mouret, Eliette von, 223
Karl Gustaaf, koning van Zweden, 148
Karlai Kohl, Cini, 198

Kat, Otto B. de, 211,212
Kat-Dahl Madsen, Dora de, 211,212
Kennedy, John F., 198
Ketting, Otto, 94
Keulaerds, Max, 128
Kissin, Evgeny, 192
Kist, A.W., 37
Klapwijk, Pieter, 177
Klein, Clara, 31,57
Klein, G., 88
Klein Haneveld, Evelyn, 223
Klerk, F.W. de, 209
Kleyn, W.M., 37
Koch, Ed, 124
Kohl, Helmut, 148,196
Kok, Hans, 85
Koning, Willem de, 46
Kooten en de Bie, van, 85
Kootte, S.F., 70,71
Korthals Altes, F., 9,17,110,125,137,143,145,149
Koster, Freek, 152
Kosto, Aad, 151
Koutroubis, Nicolas, 185
Kraus, Karl, 221
Kroon-Welp, Wenda, 176
Krop, M.A., 101,102
Kuile, Henk ter, 199,231
Kuipéri, Robert, 169
Kuijper, Herbert, 149

L

Langemeijer, G.E., 42,43
Lanschot, Jan Kees van, 13,14,96,127,131
Lede, Kees van, 84
Leinsdorf, Erich, 43

Leitner, Ferdinand, 93
Leyten, Marnix, 215,232
Ligeti, Györgi, 91
Loevendie, Theo, 94
Lokin, Jan, 21
Lombard, Alain, 96,127
Loon, Hans van, 213
Loos, Adolf, 217
Lörenthey, familie, 114
Loriod, Yvonne, 127
Los Angelos, Victoria de, 43
Löwensteyn, prof.mr. F.J.W., 37
Lubbers, R.F.M., 148

M

MacGillavry, D.H.D., 125
Mackay of Clashfern, Lord, 200
Mahler, Gustav, 160,223
Manca, Gianni, 164,165,178,179,186,187,195,197
Mandela, Nelson, 209
Manen, Ada van, 9,10,14,23
Manen, Willem van, 187
Mann, Erika, 247
Mann, Klaus, 186
Mann, Thomas, 155,224,247
Margetson, John en Miranda, 120
Marriner, Neville, 223
Marriott, Arthur, 243
Martens, S.K., 67,182,229
Martin du Gard, Roger, 3,155
Mastboom, J.L., 29
Meer, Ben van der, 93,96,159
Meer, Jan van der, 95
Meer, Ruud van der, 97
Meerdink, Eelco, 232

Mehta, Zubin, 192
Meir, Golda, 41
Mendelssohn-Bartholdy, F., 44,56,57,59
Meijer, Frans, 107,108, 136
Messiaen, Olivier, 91,127
Mickisch, Stefan, 219
Minkenhof, A.A.L., 70,102
Minkjan, Lineke, 109
Mitropoulos, Dimitri, 240
Mout, A., 19
Mozart, W.A., 44,57,58,59,99,158,218
Mulder, K., 181,182
Mustill, Lord, 233
Muti, Ricardo, 223
Mijs, Ben, 29,36

N

Nagel, Willem, 45
Nauhaus, Gerd, 219
Neervoort, D.H.C., 111
Neervoort, Huib, 83
Neervoort, Mary 45
Nelson, Harvey, 99
Nipius, Piet, 26
Nixon, Richard, 41
Norrington, Roger, 93
Numann, Erik, 12
Nusteling-Molhoek, Hettie, 18

O

Ogris, Werner, 220
Offers, Maartje, 159,160
Okkens, Bart, 177
Oosten, Roel van, 127,147
Oranje, Leo, 148

Ormandy, Eugene, 240
Oswald, Lee Harvey, 198
Otterloo, Willem van, 93

P

Paderewski, Ignace Jan, 235
Pahud, Emmanuel, 158
Pailthorpe, Daniel, 157
Pallandt, Charlotte van, 71
Partridge, Ian en Jennifer, 120
Passchier, Herman, 57
Peeters, C.M.J., 100,101
Pepys, Samuel, 156
Petri, Hans, 71
Pffimlin, Pierre, 167
Polak, Hans, 12
Poulenc, Francis, 241
Prater, Donald, 54, 210, 218, 225
Provó Kluit, Piet, 237
Pijnacker Hordijk, Erik, 229

Q

Quayle, Dan, 198

R

Redik, Wolfgang, 217,225
Rémillard, Gil, 150
Renooij, Bernard, 87
Rilke, Rainer Maria, 218,219,221,224,225
Robinson, Mary, 140,196
Rodríguez Iglesias, 229
Roelvink, Huub, 12,149
Roland Holst, Adriaan, 189
Roth, Joseph, 222
Rood, Max, 149,182

Rorem, Ned, 240,241
Rubinstein, Arthur, 43
Rueb, San, 18,36,39,40,67,97,98,120,121,134
Rueb, Wout, 39
Ruiter, Frans de, 90,120
Run, Herman van, 189,191

S

Sadnik, Roman, 220
Santen, Kees en Greet van, 10
Schaafsma, Jan, 122
Schaper, Teartse, 23
Schermers, Hein, 200,201
Schilfgaarde, Peter van, 36
Schlesinger, John R., 54
Scholten, W., 151
Schoordijk, H.C.F., 37
Schouten, Jan Gijs en Inez, 124
Schraven, Jacques, 199,244
Schröder, Sierk, 43,44,47,58
Schubert, Franz, 97,157,158,180,218,223
Schumann, Robert, 56,97,124,157,180,219,247
Schumann-Wieck, Clara, 219,247
Schuppich, W., 195
Schwarzkopf, Elizabeth, 43
Schijf, Piet, 95
Segal, Harvey en Eloise, 123
Sillevis Smitt, Lodewijk, 12
Silvia, Koningin van Zweden, 148
Slis, Nel, 56,227
Sluijters, Bernard en Jet, 81
Slynn, Gordon, 200
Snijders, Henk, 82,150,181,224
Söderström, Elisabeth, 72,87
Soet, J.F.A. de, 162

Soglo, heer en mevrouw, 209
Son, Hanneke van, 174,175
Sorgdrager, Winnie, 245
Sparks, Alistair, 209
Spengler, Tilman, 123
Spigt, Leo, 109,136,152,174,175
Spong, Gerard, 152
Spoor, André, 123,221,225
Spoor, Monique, 225
Stauffenberg, Graf von, 192
Sterk, T.A.W., 145
Strauss, Richard, 44,53,54,56-58,72,87,95,109,123,180,218,223
Stockhausen, Karlheinz, 91,159
Stuyling de Lange, Dolph, 113,122
Sun Yat Sen, 185
Sijthoff, A. ten, 49,50

T

Tackema, Wybe, 69
Tellegen, M.A., 35
Thys, Jean Régnier, 114,195
Tsjoe Enlai, 189
Tijn, Joop van, 162

U

Uyl, Joop den, 83,84

V

Vasiliou, George, 196
Veegens, D.J.V., 9,12-14,17-21,23,43,55,56,68,129,131,247
Verhagen, Herbert en Foekje, 113,124
Verkade, D.W.F., 63,64,174
Vermeulen, Clemens, 9,10,12,34,130
Vermeulen, J.Th., 108
Vermeulen, Mary, 34

Vermeulen, Matthijs, 94
Verwey, Kees, 48,49
Vink, Hans, 237
Vis, Lucas, 93
Vlieland Heine, F., 211
Vlijmen, Babet van, 92
Vlijmen, Jan van, 87,89,91,92,93,127,196
Vollenhoven, Pieter van, 151
Vonk, Hans, 93
Vos, Joris, 200
Vries, René en Maria de, 43

W

Waard, Tom de, 232,233
Wackie Eysten, Anne, 29,34,42,46,82,189,223
Wackie Eysten, Jan (grootvader), 247
Wackie Eysten, Jan (vader), 9,10,25,29,30,49,82,211
Wackie Eysten, Jan Dirk, 36,42,46,82,125,126,209,210,217,218
Wackie Eysten, Jenke (moeder), 10,29,30,31,35,43,55,73,114,117
Wackie Eysten, Lars, 25,30,31
Wackie Eysten, Tyna, 25,29,30,117
Wackie Eysten-Neervoort, Miek, passim
Wagner, Daphne, 123
Wagner, Richard, 132,218,219
Wakkie, Peter, 179
Waldheim, Kurt, 138,156,171,196
Wałęsa, Lech, 94
Walta, Jaring, 95
Warren, Hans, 156
Webster, David en Sally, 108,136
Weickl, Bernd, 113
Wensveen, Dick van, 179
Wessem, Joep van, 149
West de Veer, mr. van, 19
Whitman, Walt, 240

Wichers Hoeth, Wypkeline, 81
Wiersma, Enno, 34,36,39
Wiersma, K., 34,39
Wilde, Oscar, 218
Willcocks, David, 120
Wilhelmina, Koningin, 71
Witsen Elias, jhr. mr., 19
Witt Wijnen, Otto en Tineke de, 184
Wurfbain, L.H., 13
Wijckerheld Bisdom, C.R.C., 19,54,97
Wijk, Hans van, 232
Wijnaendts, Jean-Jacques, 25
Wijnen, Harry van, 152
Wijnholt, Meindert, 102,103,120

Y

Yourcenar, Marguérite, 247

Z

Zanetti, Miguel, 43
Zon, Hans en Judy van, 237
Zoon, Jacques, 158
Zweig, Stefan, 44,53,58,132,209,210,218,219,224,241